

PhDr. Miloslav Macela

ředitel odboru rodiny a dávkových systémů

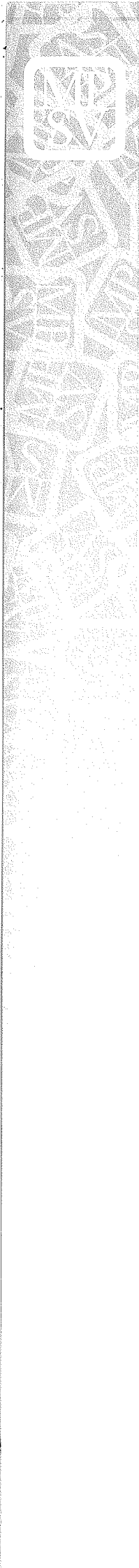
V Praze dne 21. října 2011
Č. j. 2011/79019 -214

Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí

k povolování návštěv dětí umístěných v ústavním zařízení a v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc soudním rozhodnutím

Stanovisko se zabývá **povolováním pobytu dětí mimo zařízení** v případě dětí umístěných v ústavním zařízení či v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“) na základě rozhodnutí soudu (na základě předběžného opatření či rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy či svěření dítěte do péče ZDVOP podle § 46 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, případně rozhodnutí soudu o uložení ochranné výchovy dle zákona č. 218/2003 Sb.).

Pokud jde o **pobyt dítěte mimo ústavní zařízení** (tj. kojenecký ústav, dětský domov pro děti do 3 let, dětské centrum, diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav), řídí se režim povolování návštěv ustanovením § 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 359/1999 Sb.“). Ředitel ústavního zařízení může povolit pobyt dítěte mimo zařízení jen po předchozím písemném souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Písemné vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností k pobytu dítěte mimo zařízení u rodičů nebo jiných fyzických osob má z hlediska rozhodování ředitele ústavu **povahu závazného stanoviska** podle § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, v tom směru, že v případě nesouhlasného stanoviska orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) nemůže ředitel ústavního zařízení pobyt dítěte mimo zařízení povolit. Ředitel zařízení však naopak výjimečně může rozhodnout odchylně od stanoviska OSPOD v případě, že OSPOD souhlas s pobytem dítěte mimo zařízení sice udělí, avšak řediteli zařízení jsou známy relevantní okolnosti, které OSPOD nevzal v úvahu, a které zásadním způsobem hovoří v neprospěch žádosti. Na rozdíl od tzv.

hostitelské péče u třetích osob navíc v případě, že žadateli jsou rodiče nebo jiné osoby dítěti blízké (a je tak realizováno vzájemné právo dítěte a těchto osob na rozvíjení a prohlubování sounáležitosti mezi dítětem a těmito osobami), takovými relevantními okolnostmi nemohou být provozní důvody, např. plánovaná kulturní akce, organizovaná pro chovance ústavu, plánovaný výlet apod. Relevantní okolnosti, odůvodňující zamítnutí žádosti o povolení pobytu dítěte mimo ústav, mohou být v uvedeném případě dány toliko na straně žadatelů o povolení pobytu dítěte mimo ústav, nebo na straně dítěte samého (např. karanténa, onemocnění apod.).

OSPOD se při vydávání písemného souhlasu s pobytem dítěte mimo zařízení řídí ustanovením § 30 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., přihlíží tedy k rodinnému a sociálnímu prostředí, ve kterém má dítě v době pobytu mimo zařízení pobývat a jde-li o pobyt dítěte u jiných osob, než jsou rodiče, prarodiče či sourozenci, posuzuje rovněž jejich bezúhonnost podle § 27 odst. 1 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb. OSPOD může rovněž požádat krajský úřad o odborné posouzení fyzické osoby jiné než rodiče, u níž má dítě pobývat, přičemž ustanovení § 27 zákona č. 359/1999 Sb. zde platí přiměřeně.

Pokud ředitel ústavního zařízení nebo ZDVOP pobyt dítěte mimo zařízení povolí, nevydává o tom písemné rozhodnutí. **Pokud však pobyt dítěte mimo zařízení nepovolí či přeruší, musí o tom vydat písemné rozhodnutí ve správním řízení.** U školských ústavních zařízení toto vyplývá ze znění § 24 odst. 3 písm. e) a f) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, stejný režim je však nutné použít i v případě zdravotnických ústavních zařízení (kojenecký ústav, dětský domov pro děti do 3 let, dětské centrum) a i v případě ZDVOP (viz. níže).

Pobyt dítěte mimo zařízení lze podle § 30 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. povolit při prvním pobytu mimo zařízení maximálně na dobu 14 dnů, při dalších pobytech lze udělit souhlas i na dobu delší, která není v zákoně blíže vymezena (půjde zpravidla o období školních prázdnin, tedy např. i o rozsah více než 1 měsíce

apod.). Délka pobytu musí být v písemném souhlasu OSPOD vždy přesně vymezena (viz. § 30 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb.). U dětí, které mají uloženu ochrannou výchovu, lze pobyt mimo zařízení také prodloužit, a to i opakovaně, vždy ale maximálně na dobu 14 dnů.

V rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2011 sp.zn. 4 A 122/2010 ve věci správních žalob proti nečinnosti správního orgánu dospěl soud k právnímu názoru, podle kterého **o zamítnutí pobytu dítěte mimo ZDVOP u rodičů nebo jiných fyzických osob musí rozhodnout ředitel ZDVOP rozhodnutím vydaným ve správním řízení.** Na základě § 42 odst. 4 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., může být v případě dítěte, které bylo do péče ZDVOP svěřeno rozhodnutím soudu, povolen pobyt dítěte mimo zařízení u rodičů nebo jiných fyzických osob jen po předchozím písemném souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Soud ve svém rozhodnutí dovodil, že při absenci speciální právní úpravy, která by upravovala postup při povolování pobytu dítěte mimo ZDVOP, je třeba na tyto případy vztáhnout podmínky § 30 zákona č. 359/1999 Sb. pro povolování pobytu dítěte mimo ústavní zařízení. Podle § 30 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. povoluje pobyt dítěte mimo zařízení ředitel ústavního zařízení, jde-li o dítě umístěné v ústavním zařízení na základě předběžného opatření soudu nebo na základě rozsudku soudu o nařízení ústavní výchovy nebo uložení ochranné výchovy. Z toho je nezbytné analogicky dovodit, že **k povolání návštěv dítěte mimo ZDVOP je založena pravomoc řediteli ZDVOP.** Při rozhodování o povolení pobytu dítěte mimo ZDVOP má přitom **ředitel ZDVOP postavení správního orgánu.**

Východiska pro citované rozhodnutí soudu jsou následující:

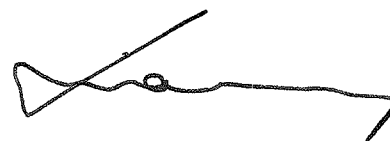
- správní orgán je definován jako orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, jakož i fyzická nebo právnická osoba nebo jiný orgán, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy (§ 1 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.); určujícím prvkem je to, že v ustanovení § 30 zákona č. 359/1999 Sb., je řediteli ústavního zařízení svěřeno rozhodování o povolování návštěv dítěte u rodičů

nebo u jiných osob; žadatel tedy není v rovnoprávném postavení s tím, kdo rozhoduje,

- rozhodnutí o nepovolení návštěvy musí podléhat soudnímu přezkumu, neboť z čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod plyne, že z pravomoci soudu nesmí být vyloučeno rozhodování týkající se základních práv a svobod podle Listiny, obdobně z čl. 32 odst. 4 Listiny plyne, že práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu a na základě zákona,
- rozdíl mezi ústavním zařízením a ZDVOP, jakožto druhy náhradní péče, jsou z pohledu možnosti styku dětí s rodiči nepodstatné, jsou-li vůbec nějaké; je třeba vycházet z maximy vnitřní bezrozpornosti a konzistentnosti právního řádu,
- za správní orgán, který rozhoduje o žádosti o povolení pobytu dítěte mimo ústav, je třeba považovat ředitele ústavu

Proti rozhodnutí ředitele ZDVOP o nepovolení pobytu dítěte mimo zařízení je možné podat odvolání k nadřízenému správnímu orgánu. Vzhledem k tomu, že zákon č. 359/1999 Sb. neobsahuje v tomto ohledu žádnou speciální úpravu, je třeba určit správní orgán nadřízený řediteli ZDVOP podpůrně podle správního řádu, který v § 178 odst. 2 stanoví, že nadřízeným správním orgánem právnické nebo fyzické osoby pověřené výkonem veřejné správy se rozumí orgán, který tyto osoby výkonem veřejné správy na základě zákona pověřil. To znamená, že v případě ZDVOP je nadřízeným správním orgánem ředitele ZDVOP příslušný krajský úřad, který pověření vydal, nebo který je příslušný rozhodnout o změně nebo odnětí pověření k výkonu sociálně-právní ochrany.

Závěrem lze shrnout, že z hlediska právní jistoty, konzistentnosti rozhodování v oblasti státní správy a přezkoumatelnosti rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod, MPSV zastává stanovisko, že o nepovolení pobytu dítěte umístěného v ústavním zařízení či ZDVOP rozhodnutím soudu mimo toto zařízení rozhoduje ředitel zařízení ve správním řízení.

Na vědomí:

vedoucím odborů sociálních věcí krajských úřadů a řediteli Magistrátu hl. města Prahy